

Spis treści

Przedmowa	XV
Wykaz skrótów	XVII
Bibliografia	XXI
Wstęp	1
1. Przedmiot pracy i główne motywy jej powstania	1
2. Zarys podstawowych kontrowersji na forum ONZ dotyczących statusu prawnego morskich zasobów genetycznych znajdujących się poza granicami jurysdykcji państw	5
2.1. Nieformalny proces konsultacyjny dotyczący oceanów i prawa morza	5
2.2. Grupa robocza ds. badania zachowania i zrównoważonego wykorzystania morskiej różnorodności biologicznej poza granicami jurysdykcji państw	6
2.3. Komitet Przygotowawczy ds. wypracowania międzynarodowego, wiążącego prawnie instrumentu w ramach UNCLOS	8
2.4. Rezolucje „Oceanów i prawo morza” Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych	10
2.5. Uwagi końcowe	12
3. Cele, podstawowe tezy pracy oraz jej struktura	13
4. Tytuł pracy, metodyka badań oraz stan badań przedmiotu podejmowanego w pracy	20
Rozdział 1. Morskie zasoby genetyczne – perspektywy pozaprawne	25
1.1. Morskie zasoby genetyczne i bioróżnorodność morska – charakterystyka z punktu widzenia nauk przyrodniczych	26
1.1.1. Zagadnienia wstępne	26
1.1.2. Strefy morskie a różnorodność biologiczna	29
1.1.3. Charakterystyka podstawowych formacji geologicznych dna morskiego i współzysujących z nimi ekosystemów morskich	31
1.1.3.1. Kominy hydrotermalne	32
1.1.3.2. Góry podwodne	37
1.1.3.3. Wyplywy oceaniczne	38
1.1.3.4. Rafy koralowe głębin (zimnych wód)	39
	IX

1.1.3.5. Gąbki morskie	40
1.1.4. Uwagi końcowe dotyczące bioróżnorodności morskiej wokół wybranych formacji geologicznych	41
1.2. Morskie zasoby genetyczne i bioróżnorodność morska – znaczenie dla nauki i możliwe zastosowania gospodarcze	42
1.2.1. Zainteresowanie świata nauki	43
1.2.2. Biotechnologia morska	45
1.2.3. Zastosowania farmaceutyczne	47
1.2.4. Zastosowania w przemyśle kosmetycznym	50
1.2.5. Inne zastosowania przemysłowe	51
1.2.6. Zastosowania związane z żywnością	52
Rozdział 2. Morskie zasoby genetyczne – perspektywa prawnomiędzynarodowa	55
2.1. Bioróżnorodność morska i morskie zasoby genetyczne – charakterystyka z punktu widzenia prawa międzynarodowego	57
2.1.1. Uwagi terminologiczne: „środowisko”, „bioróżnorodność”, „zasoby naturalne” i „zasoby genetyczne”	57
2.1.2. Różnorodność biologiczna w prawie międzynarodowym. Definicja, rozwój i podstawy filozoficznoprawne	62
2.1.2.1. Zagadnienia wstępne	62
2.1.2.2. Filozoficzne podstawy ochrony bioróżnorodności	69
2.1.2.3. Rozwój międzynarodowego prawa różnorodności biologicznej	78
2.1.2.3.1. Rys historyczny	78
2.1.2.3.2. Metodologia ochrony bioróżnorodności	86
2.1.2.4. Morska różnorodność biologiczna. Cechy specyficzne	90
2.1.3. Zasoby genetyczne w prawie międzynarodowym – kwestie definityjne	94
2.1.3.1. Zasoby genetyczne w Konwencji o różnorodności biologicznej	94
2.1.3.2. Zasoby genetyczne w Konwencji NZ o prawie morza	97
2.1.3.3. Roślinne zasoby genetyczne	98
2.1.3.4. Zwierzęce zasoby genetyczne	100
2.1.4. Morskie zasoby genetyczne – definicja i znaczenie	102
2.1.4.1. Morskie zasoby genetyczne a organizmy genetycznie zmodyfikowane	105
2.2. Charakterystyka podstawowych źródeł prawa	106
2.2.1. Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza	107
2.2.1.1. Ogólna charakterystyka Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza i umów wykonawczych ...	107
2.2.1.2. Podstawowe założenia Konwencji o prawie morza	112

2.2.2. Konwencja o różnorodności biologicznej	118
2.2.2.1. Ogólna charakterystyka Konwencji o różnorodności biologicznej i umów wykonawczych	118
2.2.2.1.1. Protokół kartageński o bezpieczeństwie biologicznym	123
2.2.2.1.1.1. Protokół Uzupełniający z Nagoi – Kuala Lumpur w sprawie odpowiedzialności i zadośćuczynienia za szkody	125
2.2.2.1.2. Protokół z Nagoi dotyczący dostępu do zasobów genetycznych oraz uczciwego i sprawiedliwego podziału korzyści wynikających z ich wykorzystania ..	126
2.2.2.2. Terytorialny zakres jurysdykcyjny Konwencji o różnorodności biologicznej	128
2.2.2.2.1. Stanowisko organu pomocniczego ds. zapewnienia doradztwa naukowego, technicznego i technologicznego CBD	129
2.2.2.2.2. Stanowisko Konferencji Stron CBD	131
2.2.3. Konkluzje dotyczące podstawowych założeń i terytorialnego zakresu stosowania Konwencji o prawie morza i Konwencji o różnorodności biologicznej	132
2.2.4. Relacje prawne pomiędzy Konwencją o prawie morza a Konwencją o różnorodności biologicznej	134
2.2.4.1. Zastosowanie prawa traktatów do Konwencji o prawie morza oraz Konwencji o różnorodności biologicznej	134
2.2.4.2. Analiza relacji prawnej pomiędzy UNCLOS a CBD	139
2.2.4.3. Konkluzje w zakresie relacji normatywnych między UNCLOS a CBD	145
Rozdział 3. Morskie badania naukowe a poszukiwania biologiczne	149
3.1. Charakterystyka poszukiwań biologicznych	150
3.1.1. Cel bioposzukiwań	150
3.1.2. Sposób prowadzenia poszukiwań biologicznych	151
3.1.3. Wpływ bioposzukiwań na środowisko morskie	154
3.1.4. Próba definicji „bioposzukiwań”	156
3.2. Morskie badania naukowe a poszukiwania biologiczne: wzajemna relacja	158
3.2.1. Morskie badania naukowe w Konwencji o prawie morza: charakterystyka	159
3.2.1.1. Analiza postanowień Konwencji o prawie morza	161
3.2.1.2. <i>Travaux préparatoires</i> Konwencji o prawie morza dotyczące morskich badań naukowych	169

3.2.2. Wnioski: relacja pomiędzy bioposzukiwaniami a morskimi badaniami naukowymi	171
3.3. Morskie badania naukowe (bioposzukiwania) a ochrona bioróżnorodności morskiej	174
Rozdział 4. Status prawny morskich zasobów genetycznych w strefach znajdujących się w granicach jurysdykcji państw	183
4.1. Status prawny morskich zasobów genetycznych w wodach wewnętrznych, archipelagowych i morzu terytorialnym	184
4.1.1. Zakres uprawnień państwa nadbrzeżnego	184
4.1.1.1. Zasada stałej suwerenności państw w odniesieniu do zasobów naturalnych	184
4.1.1.2. Morskie zasoby genetyczne wód wewnętrznych i archipelagowych oraz morza terytorialnego	186
4.2. Status prawny morskich zasobów genetycznych w wyłącznej strefie ekonomicznej i szelfie kontynentalnym	192
4.2.1. Zakres uprawnień państwa nadbrzeżnego w odniesieniu do morskich zasobów genetycznych wyłącznej strefy ekonomicznej	192
4.2.2. Zakres uprawnień państwa nadbrzeżnego w relacji do morskich zasobów genetycznych szelfu kontynentalnego	200
4.2.2.1. Gatunki osiadłe a reżim szelfu kontynentalnego	203
4.2.2.2. Morskie zasoby genetyczne na szelfie kontynentalnym rozciągającym się poza 200 mil morskich	209
4.2.3. Relacje prawne pomiędzy wyłączną strefą ekonomiczną a szelfem kontynentalnym i różnice w regulacji żywych zasobów naturalnych w obu strefach morskich	212
4.3. Prawa i obowiązki państwa nadbrzeżnego związane z ochroną bioróżnorodności morskiej	218
4.4. Morskie badania naukowe, poszukiwania biologiczne, zasady dostępu i wymiany korzyści oraz transfer technologii	234
4.4.1. Morskie badania naukowe/bioposzukiwania w strefach morskich znajdujących się w granicach jurysdykcji państw	234
4.4.2. Zasady dostępu do morskich zasobów genetycznych wynikające z Konwencji o różnorodności biologicznej a przepisy Konwencji o prawie morza dotyczące morskich badań naukowych	247
4.4.3. Uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści oraz transfer technologii	252
4.5. Konkluzje	259

Rozdział 5. Status prawny morskich zasobów genetycznych w strefach znajdujących się poza granicami jurysdykcji państw: morze otwarte ...	263
5.1. Uwagi ogólne dotyczące wolności mórz przed wejściem w życie Konwencji o prawie morza	264
5.1.1. <i>Hugo Grotius</i> i „ <i>Mare liberum</i> ”	264
5.1.2. Wolność mórz w Konwencjach geneńskich z 1958 r.	267
5.2. Morskie zasoby genetyczne i wolność morza otwartego w konwencji o prawie morza	272
5.3. Prawa i obowiązki państw związane z ochroną bioróżnorodności morza otwartego	279
5.3.1. Zachowanie i gospodarowanie żywymi zasobami morza otwartego	279
5.3.1.1. Uwagi w związku z Umową z 1995 r.	284
5.3.2. Inne uregulowania dotyczące zachowania i gospodarowania żywymi zasobami morza otwartego	286
5.3.3. Wymogi związane z ochroną środowiska morskiego i bioróżnorodności morskiej	289
5.4. Morskie badania naukowe i poszukiwania biologiczne na morzu otwartym a ochrona morskich zasobów genetycznych	300
5.5. Wnioski: status prawny morskich zasobów genetycznych w morzu otwartym	305
Rozdział 6. Status prawny morskich zasobów genetycznych w strefach znajdujących się poza granicami jurysdykcji państw: Obszar	311
6.1. Okres poprzedzający iii konferencję o prawie morza. Rozwój koncepcji Obszaru i wspólnego dziedzictwa ludzkości	312
6.1.1. Tło problemu	312
6.1.2. <i>Arvid Pardo</i> i jego koncepcja wspólnego dziedzictwa ludzkości	314
6.1.3. Komitet ds. pokojowego wykorzystania dna mórz i oceanów poza granicami jurysdykcji państw, lata 1969–1973	317
6.1.3.1. Deklaracja zasad z 1970 r.	318
6.2. Analiza podstawowych uregulowań prawnych dotyczących Obszaru oraz jego zasobów	323
6.2.1. Kwestie definicyjne: „zasoby” oraz „działalność w Obszarze” ..	324
6.2.1.1. Prace przygotowawcze dotyczące wybranych przepisów Konwencji o prawie morza mających znaczenie dla definicji „zasobów” oraz „działalności w Obszarze”	326
6.2.1.2. Uwagi dotyczące Porozumienia z 1994 r.	330
6.2.2. Wnioski dotyczące pojęcia „zasobów” Obszaru	333
6.3. Czy morskie zasoby genetyczne stanowią wspólne dziedzictwo ludzkości?	336

6.3.1. Podstawowe uregulowania Konwencji o prawie morza dotyczące wspólnego dziedzictwa ludzkości	337
6.3.2. Główne elementy koncepcji wspólnego dziedzictwa ludzkości w UNCLOS	338
6.3.2.1. Brak możliwości zawłaszczenia Obszaru i jego zasobów oraz ich przeznaczenie dla ludzkości jako całości	339
6.3.3. Główne argumenty uznające MGRs za wspólne dziedzictwo ludzkości oraz kontrargumentacja	342
6.3.3.1. „Obszar” i jego „zasoby”	344
6.3.3.1.1. Prace przygotowawcze dotyczące sformułowania „Obszar i jego zasoby”	348
6.3.3.2. Zasoby Obszaru i gatunki osiadłe	351
6.3.4. Wnioski	353
6.4. Międzynarodowa Organizacja Dna Morskiego a morskie zasoby genetyczne: ochrona bioróżnorodności morskiej Obszaru	356
6.4.1. Uwagi ogólne dotyczące ochrony bioróżnorodności Obszaru .	356
6.4.2. Ogólne uregulowania dotyczące kompetencji MODM	358
6.4.3. Kompetencje MODM w zakresie ochrony środowiska morskiego a morskie zasoby genetyczne	360
6.4.4. Kodeks wydobywczy MODM	366
6.5. Morskie badania naukowe i poszukiwania biologiczne w Obszarze .	370
6.6. Konkluzje	377
Rozdział 7. Status prawny morskich zasobów genetycznychw strefach znajdujących się poza granicami jurysdykcji państw: wnioski	381
7.1. Delimitacja morza otwartego i obszaru	381
7.2. Wnioski: status prawny morskich zasobów genetycznych poza granicami jurysdykcji państw	388
Zakończenie	395
1. Wnioski <i>de lege lata</i>	395
2. Wnioski <i>de lege ferenda</i>	401
Indeks rzeczowy	419